

Latweeschu Awises.

No. 36.

Zettortdeenâ 5. Septembert.

1863.

S i n n a.

Wiffus zeen. **Latweeschu draugus** Widsemme un Kursemme luhdsam fanahkt: **Zelgawâ 17tâ Septembere deenâ 1863** pulksten 11tôs no rihta, Steffenhagena nammâ Museüma leelâ istabâ.

R. Schulz,

Latweeschu draugu beedribas wezafajs.

Jaunas sinnas.

Warschawa. Leelwirfts Konstantins Niko-Lajewitsch, Keisera weetneeks Pohlôs, no Pehterburgas atkal pabrnahjis Warschawâ. Us Pehterburgu brauzohkt Leelwirftam Keisera bij prettim brauzis lihds Aleksandrowas stazionei pee Zarskoje-Selas.

Rihgâ bij atnahfufchi Keisera gwardias kasaki ar sawu generalu un Rihdsineeki ar leelu preeku tohs usnehmufchi. Wirsneekus un saldatus Rihgas kaupmanni meelojufchi us Gsplanades leela platscha un ar telegrawi laidufchi pateizibas wehrdus Ministeram Gortschakowam Pehterburgâ un Gubernateram Murawjewam Wilnâ. Abbi tuhda atlaidufchi ar telegrawi firsnigu pateizibu. Schee Keisera kasaki gabjuschi zaur Zelgawu us Reifcheem.

Kursemmes gubernements Awises isslud-dina schohs padohmus, fo Kursemmes landags no-spreedis, kummissione semneeku leetâs pahrluhlojuse un General-Gubernaters apstiprinajis: 1) Nahkofchu 15 gaddu laikâ muischneeku muischâs tillai tad kahdas semneeku mahjas warr falikt lohpa un pahrtaisiht par weenahm mahjahm jeb kahdas mahjas nopohstihkt, kad aprinka-marshallam isteiz, ka kahdas wirtschaptes waija-

dsibas deht tâ grihb darriht un ja schis to wehle. 2) Us aprinka-marshalla luhgschanu aprinka-teefa un Ritterschaptes kumitete nosuhtha tahdus, kas lihds ar marshallu tur ismekle, woi tâ warroht darriht. 3) Aprinka-marshalli ifgaddus no Ritterschaptes kumitetes dabbu sinnu, zil to semneeku mahju irr. 4) Teem, kas tee spreedeji, woi warroht wehleht kahdas mahjas falikt lohpa jeb nopohstihkt, jarauga us to: woi tas tâ arri pateesi derrigs preeksch wirtschaptes, prohti: woi kaspeem grihb eetaisihkt weetu un lohni doht ar semmi, woi mahjas naw til masas, ka naw wehrtâ un par dauds makfatu mahju ehkas no jauna taisiht; — woi mahjas ne stahw tâ stary zitteem semmes gab-baleem, ka wirtschapte zaur to tohp apkaweta 2c. 2c. jeb woi lauku-draudsei ne waijaga sinnamâ mahju flaitls. — Kad schi kummissione sawu spreedumu is-dewuse, tad par to neubht ne warr appelleereht.

Zelgawa. 26tâ Augustâ, Keisera frohneschanas deenâ, muhsu Zelgawas jauna birgeru gwardia sawdâs lohti lepndâ smuklôs mundeerindâs nogahja ar sawu muishki us basnizu Deewam un Keiseram gobdu un pateizibu doht, tad noneffa un nolikka sawu karrogu peederrigâ weetâ no leeem kauschu barreem pawadditi.

Bawallara pils jaukâ dahrsâ spehleja Keisera gwardias strehneeku muskanti, kas parleekam brangi un skunstigi puhsch. Dahrsâ kauschu peebahstis, kas jaukâ siltâ laizina zeerejahs schinni smullâ dahrsâ, ko zeen. Ministera kungs Balujews, muhsu Gubernaters wehl buhdams, schahis taisiht, un pee ka tee gohdigi Krohna semneeki, kas Zalgawas tuwumâ, tif dauds un stipri palihdsejuschi peeweddoht semmi, ar kurreu scho dsklu purwja weetu peepildija, ka scho dahrsu warreja tad ustaisiht, kas Zalgawneekem leels labbums pee wesselibas un islusteschanahs. — Ar pateizibu allasch peeminnehs tohs, kas ar ta dahrsâ taisischanu irr puhlejusches. — Wallara pilsata nammi bij gaismoti un pee pils rahdija skunstigu uguni un raketes laida gaisâ.

Dalbes draudses (2 juhdses no Zalgawas pee Ribgas schoffejas) jaunu fkolas nammu eeswehtija 30tâ Augustâ, Keisera wahrda deenâ un Kursemmes semneeku brihweslibas deenâ. Draudses mahzitajs ar 3 Zalgawas mahzitaju palihgu scho preeka darbu padarrija.

Ribgas Awises kahds mahzihts wihrs israhda, ka Jaun-Auzes zeen. mahzitaja Bielensteina jauna Latw. wallodas liffumu gramata (Grammatik. 1863.) effoht tif gruntigi un pilnigi sarakstita, ka lihds schim wehl nekahda gramata par Latw. wallodu wehl naw rakstita un lohti to usteiz. Beidsiht israhda, ka Luttera mahzitaji allasch bijuschu tee, kas Latweeschus mihtodami effoht audsinajuschu un aplohpuschu Latweeschu wallodu un darbojusches un wehl gruntigi darbojahs ar ihsti derrigahm Latweeschu gramatahm. Tâ raksta tahds, kas naw nekahds mahzitajs. — Tê peeleekam to sinnu, ka us Latweeschu draugu beedribas luhgfschanu Jaun-Auzes zeen. mahzitajs bij aisreisojis un nupat pahnahzis no Kursemmes un wissuwairak Widsemmes malleneescheem, kur 7 neddefas 20 Latw. draudses tikkai ta deht bijis, ka gribbejis skaidri dabbuht sinnaht, kahda to Latweeschu walloda irraid, kurreu walloda naw itt skaidra neds weenlihdfiga ar to wallodu, ko zitti Latweeschi Kursemmes un Widsemmes widdâ runna un ko raksta un drukka wissâs gramatâs. Sawâ laikâ schi winna jekka augli gan nahks gaismâ Latweeschu wallodai par labbu.

Masfawa. Taggad sakehruschu tohs, kas leelai eisenbahnes beedribai 100 tuhst. rubl. bij issagguschu. Sagli 95 tuhst. 786 rubl. semmê bij eerakluschu, to zittu isdewuschu.

Bruschu Rehninsch pawehlejis lihdschinnigu Bruschu walstis-landaga wihrus pawissam atlaist no sawa animata un jaunus landaga wihrus (deputirtus) pa wissu walsti iswehleht.

Wahzsemmes waldineeku fa-eeschanahs Brantpurtê gan ne isdohs tohs augtus, ko Gistreikeru Keisers gribbejis un gaidijis, prohti wissâs Wahzsemmes saweenofchanohs un lihdschinnigu Wahzu walstubeedribas liffumu gruntigu pahrtaisischanu; jo Bruhsis un kahdi 5 zitti waldineeki Gistreikera padohmus naw peenehmuschu, jebfchu tee zitti gan gribboht palikt pee teem spreedumeem, ko Brantpurtê norunnajuschu. Bruhsis tohs ne warroht peenemt ar labbu prahtu tadehl, ka Gistreikeris zaur to eetaifotohs par galwu un par dauds stiprs Wahzsemme paliktu un Bruhschu spehks ar to cetu masumâ. Arri Italiai tas reebtin reebj, ka winnas leelakais eenaidneeks, Gistreikeris tâ stiprinajahs, ka wairs ne warretu zerreht Weneziu panemt. Wehl wairak par to kaunajahs Napoleons, ka ne sinnoht ne gaidoht Gistreikeris wissus Wahzsemmes waldineekus bij fa-aizinajis un ar teem sabsedrojees, — jo tas rahdoht us eenaidu prett Sprantscheem, kurreus jau effoht eekaitinajis zaur to, ka Pohlu labbad sawâs gramatâs ne effoht tâ rakstijis un darrijis, ka Napoleons zerrejis un gribbejis. Kad nu ir Entenderi Pohlu labbad darrijuschu un rakstijuschu prett Napoleona padohma, un Wahzsemneeki wehl klahd peefohla Dahneem kurreu Dsteines un Slehwigas labbad; arri Gistreikeru Keisers ihsti ne gribboht, ka winna brahli Maksimilianu jek par Mexikas keiseru; — tad Napoleons naw wairs Gistreikereem par draugu un pawissam zittadi fahl darriht. Bruhsis pa tam effoht mehginajis Pohlu labbad Napoleonu meerinaht un ar Kreewu waldischanu islihdstinaht, — un tâ tad nu Awises raksta, ka taggad draudsiba eetaifotees stary Kreewu, Bruhschu un Sprantschu waldischanahm, kas Gistreikerim gan ne patilfschoht. Ar to nu Pohleem issuhd wiffa zerriba, ka teem kahds palihgs no sweschahm walstim wehl warretu nahkt. Arri sweschas Awises un tautas ar Pohleem nezil wairs ne darbojahs — tohs ka peemirfuschas — un Entantes Awises usteiz Murawjewu, ka pareisi darroht; jo tikkai ar tahdu spehku warroht un effoht jafawalda tahdi dumpineeki, kas tif breefmigus neredsetus pohsta darbus darroht un nekahdu gohdigu padohmu ne gribboht klausiht un pohstoht tikkai paschu semmi un paschu kaudis.

Amerikâ seemelneeki tif breefmigi bombardeerejuschi Sumatera stipru krepostu pee Karlstones, ka to druppôs fashahwuschu, ir Wagnera krepostu tapat fashaus un jau fahlfuschu paschu pilfatu bombardeereht; bet tai ohstâ wehrnu-walstim wehl stahwoht leels larra-luggu spehks. — Wehrnu-walstim nu gan eimoht flikti, un winnu generalis Lees stahw meerigi un wehl sakrahjoht leelaku spehku, ka atkal warretu fahkt kautees. Seemelneeki lohti kaunajahs par Sprantscheem, ka

tee Mejlâ eetaifahs un palihdscht wehrgu-walstim; arri tee itt nifni prett Enlanti, fa fchi nowehlejoht Enlante taifht maktigûs farra-fuggûs preefsch wehrgu-walstim. Wehrgu-walstu presidents pawehlejîs, fa iffatram wih-rifchlim, 16—45 gaddus wezzam, tuhda ja-eet farrà!

Pohôs un **Leifchôs** dumpineeki, redsoht, fa eet uf beigahm un laudis ar warru wehl gribbedami preepfeft pee dumpja, darra nescheligûs fteplawu un bendes darbus pee paschu laudim! Awises un grahmatas atnesf dauds tahdu sinnu! Pats taggad dabuju grahmatu no kahda wihra, kas irr dakters pee ulaneem Leifchôs. Raksta: winna pulka farra-teesa liffufe noschaut 25 gad-dus wezzu dumpineeku, kas 2 meefigûs brahtus, tadeht fa ne gribbejuschi eet ar winna dumpineeku barru, breefmigi famohzjîs un tad abbus pakahris. Tad wehl weenu raddineeku wiffadi mohzjîs, tam ahdu nodihrijîs no ziflahm, ar nasi fruchtis tam frusteem fagreesis un beidscht to pakahris! Ne bikts-tehwu (preesteri) ne gribbejis peenemt, kad to wedduschi pee noschafchanas. — Zits tizzams wirsneeks raksta, effoht usgahjîs zeemâ nabbaga feewu pee feenas peenaglotu un winnas behninu winnas preefschâ uf galdu usnaglotu!! — Woi tahdi breefmigi swehri un bendes maift irr schehlojami? Woi tee par fawas tehwasemmes glahbejem irr teizami? Rai Deews palihds tohs jo ahtri fawalidht!

Awises raksta: Kaunas un Grodnas gubernementis tillai fchur tur wehl dausahs tahdi fteplawu barri. 10tâ Augusta nakti tahdi barri atnahfuschi pee Zakanowzas fahdschas un to 3 weetas eededsinajuschi. Uffkrehjuschi gan saldati un tahs zittas ehkas isglahbuschi, bet 90 ehkas jau bijuschas pilnâs leesmâs. — 15tâ Augusta 50 dumpineeki Schereschomas meestinam usbruktuschi, to islaupijuschi un palahruschi 1 Schidhu un 1 semneeku, kaupmanni Judelowski breefmigi fakahwuschi, winna dehlu nokahwuschi un nammu islaupijuschi. — Tahdu laupitaju barreem saldati steidsahs pakkaf. Lubizka dumpineekus dsinnuschi pee Stantuntes lihds esaram un tur wiffus nomaitajuschi. — Zittus ulani fakahwuschi pee Simras zeema, 5 stundas teem dsinnuschees pakkaf un tohs aisdinnuschi tur, fur generala Barjatinska spehls tohs fagaidijis un tohs isputtinajis.

Warschawa. Wawres dumpineeku barru generalis Jehgers fakahwis un atpestijis kahdu wirsneeku, fo schee bij fahkhruschchi to deenu preefsch tam. — Laszanowska 2 tuhft. dumpineekeem dsinnuschees pakkaf un generalis Radens, un palkawneeki Klodts, Bremsens un Ernrohts to 4 reises fakahwuschi un wiffas farra-lectas panehmuschi. — No Galizias, Gistreikeru Pohôs, bij atnahfuschi 700 Italeeschi, Schweizeri, Sprantschi, Unguri un Sweedri Pohsteem palihgâ! Majors Gaw-

rilowâ tohs fakahwis pee Wonsowas, un nu tee 2 dallâs isschlihruschchees. Weenu dalku Kreewi tuhda atdsinnuschi atpakkaf un wiffus meschâ eespeeduschi, fur tohs fakahwuschi. 50 nokahwuschi, 77 fahkhruschchi un panehmuschi 199 plintes un 10 tuhft. patrohnes un dauds pulwera. — Generalis Barons Meller-Sakomelskis usgahjîs pee Lublines gubernements dumpineeku barru, kas fakauts isschlihrees 2 dallâs; bet atkal uswarreta weena dalka eemettusees kahdâ fahdschâ. Schaujotees ar Kreeweem zeems eededsees, uf puffi nodedsis un 150 dumpineeki nammôs fadegguschi. Kahdus 300 no scheem dumpineekeem aplahwuschi. 2 kasaki nokauti, palkawneeks Kulgatschews, 5 kasaki un 1 ulans fahschauti. — Zitti fakauti dumpineeku barri atkal bij salaffijuschchees Radomas meschôs. Generalis Tschengeris tohs dsennajis, kamehr panahjis kahdâ meschâ. Kasaki til duhschigi teem usfkrehjuschi, fa 11 tuhda nokahwuschi, 12 fakahwuschi un 103 tuhda padewuschchees. — Palkawneeks Sengeris pee Pulawas ar faweem jahtneekeem zittam barram til duhschigi usfkrehjis, fa tohs ahtri uswarrejîs, 40 nokahwis, 30 gruhti fakahwis, zittus aisdinnis. 4 jahtneeke un 1 wirsneeks eewainoti. — Tapat wehl zittas weetas dumpineekus uswarrejuschchi. —

Pohôs Lublines gubernementi taggad ta leelaka kaufchanahs bijuse. Palkawneeki Zemanowâ un Sol-loubs fakahwuschi leelus dumpineeku barrus; 634 fahkhruschchi, tillai 20 isbehguschi un tee zitti no teem 5 tuhftoscheem dumpineekeem paliffuschchi uf platscha. Waddons Selewels effoht nokauts. — Waddons Laszanowskis aischeddis uf Bruhscheem un taggad effoht Berlinê. — Pohlu dumpineeki wairs ne gribboht doht til dauds naudas, zil fleppena kumitete prassa. Ir Bruhschu Pohli nezil naudas wairs ne dohdohht.

S—3.

Usaizinaschana.

„Kad Weens lohzeckis zeesch, tad wiffi lohzecki lihds zeesch; un kad Weens lohzeckis tohp gohdinahs, tad wiffi lohzecki lihds preezajahs. Bet juhs effect Kristus meesa un lohzecki, ikweens pehz fawas kahrtas.“ Ta swehts Apustuls Pahwils 1 Korinteru grahmatâ (12tâ nodalkâ un 26. 27. perschâ) raksta. Un gohds Deewam! wehl tahdus wahrduâ Kristus draudse saproht; wehl arri zitti no Latweeschu Awischu lassitajeem to saprattihs, fo teitan winneem par tahdeem Kristus lohzeckleem stahstijim, no kurreem dauds gan wehl zeesch, zitti arri jau tohp gohdinati. Wehs scho reisi par tizzibas beedreem no pufschwazzeeschu kahrtas runnam, kas fchurp turp uf semmehm un pilksatôs par maseem ammatneekem dsihwo, un fo arri zits

faimneekš par peedsihwotajeem fawās mahjās usnem. Rahdi pagabjufchi no leelakas puffes ſchee nabbaga laudis irr; kahdā leelā truhkumā tee beſ draudſes gabdaſchanaſ dſihwo; jil maſ Deewa atſiſchanaſ, jil maſ ſapraſchanaſ no Deewa wahrdeem un no kriſtigāſ behrnu-audſinaſchanaſ pee winneem atrohd: to jau pulkš Awiſchu laſſitaju paſchi ſinnahs. Tad nu par kahdeem deſmitš gaddeem uš atpakkal zitti draugi un paſiſtami eekſch Kriſtuš, kam par tahdeem nabbaga brahkeem ſirdš eekſchlojahaš, ſcheem preekſch winnu behrneem neween ſkohlū, bet tā ka pawiffam jaunu tehwa-nammu, kahdā muiſchelitē eekſch Kurſemmes, Talſes apriakti, irr apgahdajufchi, prohti „Jauna-muiſchā pa wezzam Kahkſchōš.“ Tē no eelahm un leelzelleem ſalaſſiti behrni par gohdiſgeem ammata-puiſcheem un deeneſta-meitahm, zitti gan arri par ſemmes-koſpejeem tohp iſaudſinati, bet wiſſi, jil tikkai ween warr, eekſch Deewa wahrdeem ſtipri mahziti, lai winni par wiſſahm leetahm dſihwi lohzekti pee Kriſtuš meefahm paleek. Tahdu preeku zaur Deewa ſchehlaſtibu gan arri jau pee pahru deſmitš behrneem par wiſſu to

laiſu eſſam peedsihwojuſchi. Bet kaš taš irr prett tiſ daudſeem, kaš wehl deedeledami un beš nefahdaš labbaš mahzibaš paſaulē aplahrt klaidahš! Tapehž arri juhš, mihti Latweeſchu brahki un mahfaš, kaš juhš no Kriſtuš mihleſtibāš ko labbu prohteet, nahzeet par palihgu tai brahku-draudſibai; paſneedſeet arri no fa-waš puffes to graſſi, ar ko neween maiſi teem iſſalku-ſcheem, bet arri to dſihwibaš-maiſi nabbaga behrnu dwehſelehm apgahdajam.

Eho juhſu graſſi un dahwanu Jelgawā Kattofu eelā, Schmemann bohtē, Laukowaſka kungš, un uſ laukeem, ilweens draudſes mahzitažš labpraht prettim nemš un preekſch ſcheem nabbaga behrneem mums atſuhtihš. Bet Taš, kaš pawehl: „Lai-deet tohš behrninuš pee mannim nahkt un neleedſeet teem.“ (Mark. 10, 14.) Taš arri peeſohl: „Kaš weenu no ſcheem wiſmaſakeem tikkai ar aukſta uhdens biſkeri dſirdinaš, tapehž ka wiſch Kriſtuš peederr, pateeſi Eš jumš ſalku, ka tam ſawa alga ne ſuddihš. Matt. Ew. 10, 52.)

Sluddinaſchanaš.

Tai nakti no 23ſchāſ uſ 24to Auguſtu tam Miſlgrahwa faimneekam Simanam Schulzam, Dinamindes baſnizaš draudſē (pee Miſgāš) no aplohka iſſagts ſirgš, kahdus 10 gadduš wezš. Sirgš patš bija dubkānš, diwaš ſabjaš, weena preekſch-ohtra paſſat-ſabja, appaſſchgallā baltaš, peerē arri balta ſihme; kreifai paſſat-ſabjai uſ ahrpuffi, eekſchpuffš leela lohzeſka, irr pumpa, aſhota leelumā, un uſ kreifo preekſch-ſabju druſzina klippo. — Tai paſchā nakti ohtram nabburgam iſſagti deſſteni kurw'wabgi, ar dſelſu aſſi un ſalku lohlu. Kaš to ſirgu un taš leetas warr ſlappeht jeb ſinnamaš darriht pee ſaudetaja paſcha, jeb pee Miſgāš polizejahm, dabbuš 20 rublūš pateizibaš algaš. 1

Tai nakti no 24ta uſ 25tu Auguſtu no gannibahm noſagti no Krohna Bizawāſ Rutſchu mahjahm faimneekam Jehlabam Blaubergam 2 ſirgi, weens tumſchi behrš, 12 gadduš wezš, 25 rubl. wehrš; ohtrš gaiſchi behrš, balteem lupleem farreem, baltu aſti, ar bleſſi peerē, paſſatkaš ſabja eebalta, 2½ gadduš wezš, 50 rubl. wehrš. Kaš par ſcheem ſagteem ſirgeem ſkaidraš ſinnaš warr doht, dabbuš 15 rubl. pateizibaš naudaš. 1

Leelaš-Gezawaš Eddinaš tirguš ſchinūt gaddā ſchihdu ſwehdeenu deht ne tays 3ſchā, bet pirdēenā tannū 9tā Septemberi noturrehtš. Gezawaš muiſchāſ-waldiſchana ſcho ſinna wiſſeem laiſch ar to peemineſchānu, ka tulle par lohpeem un ſirgeem ne tays wairš ſā lihdi ſchim pee eewefchanaš, bet pee nodſiſchanaš no tirguš ſanemta. Arri naw brihw ſweſchu allu uſweſt, bet janemm no Leel-Gezawaš bruſchā. Wiſſi tee, kaš gribbetu bohtes turreht, tohp uſaižinati taš waija-dſigāš bohtes billetes woi paſchi apgahdaht, jeb ſchē pee

laiſa tamdeht peeteikteeš un nauđu eemakſaht, tā ka billeteš wehl preekſch tirguš laiſa warr apgahdaht. 1

Leelā Gezawā, 20tā Auguſtā 1863.

Muiſchāš waldiſchana.

No 15ta uſ 16to Auguſtu ſ. g. irr no gannibahm noſagts Emburgāš Zuhzinu faimneekam 1 bruhnš ſirgš maſa bleſſite peerē, pateewu ſalku un kreifai paſſat-ſabjai nagaš pahrplihſiš, 10 gadduš wezš, mehrena leeluma, 50 rubl. wehrš. Kaš par ſcho ſirgu warr ſkaidraš ſinnaš doht pee Emburgāš pagaiſta teeſaš dabbuš 5 rublūš pateizibaš naudaš. 2

Taš no jauna eezeltš Balzgrahweš muiſchāš tirguš, pee Bekkera-krohga un Dohbeleš leelzeſka, tays noturrehtš 30tā Septemberi ſ. g. Deht waijadſigu tullu-ſihmju preekſch bohtehm, lihdi 20to Septemberi japeeteižahš Bekkera-krohgaš pee 2

Reichmanna.

Tabba wahgu-ſmehre no Belgiaš ſemmes diwāš ſortieš, maſāš un leelakaš muzgināš un kaſhpināš, irr pahrdohdamaš pee

Dan. Minuš,

Mihgā, ſalku-eelā Nr. 10.

Tannū nakti no 12ta uſ 13to Auguſtu Eihweš-Behrſeš Nypeš muiſchāš arrendateram Mülleram no gannibahm noſagts dumſch ſirgš, 11 gadduš wezš, prahwš no augunia, abbaš paſſat-ſabjaš ne wiſſai daudš baltāš, labbaja preekſchlojā irr (Stollſchwamm) leela pumpa. Kaš par to ſagli ſkaidraš ſinnaš iſdohd, dabbuš no arrendatera Müllerā 5 rubl. pateizibaš naudaš. 2

Mihgā atnabluſchi 1248, aiſgabjuſchi 1145 luggi. Leewažā atnabluſchi 144 luggi; aiſgabjuſchi 154 luggi.